

Krav på och tillsyn av hygienlokaler

I dessa anvisningar sammanställs de förutsättningar och rekommendationer som miljötjänsterna fäster uppmärksamhet vid i övervakningen av förhållandena i skönhetsalonger, solarielokaler, tatuerings- och piercingstudior, barberar- och frisersalonger samt andra lokaler som erbjuder hudbehandlingar (exempelvis koppning eller hirudoterapi). I planeringen av lokalerna bör verksamhetsutövaren eller planeraren helst kontakta miljötjänsterna i ett så tidigt skede som möjligt. Miljötjänsterna kan ge anvisningar och råd för planeringen av de nya lokalerna eller ändringsarbeten i befintliga lokaler.

Anvisningarna baserar sig på bland annat hälsoskyddslagen, förordningen om boendehälsa och Valviras anvisningar för tillämpning av förordningen om boendehälsa. Anvisningarna för egenkontroll och hygienförhållanden enligt hälsoskyddslagen baserar sig på Valviras anvisningar.

Dessa anvisningar är av allmän karaktär. Närmare information ges från fall till fall. För undantag från anvisningarna krävs ytterligare motiveringar eller utredningar av verksamhetsutövaren.

Innehåll

TILLSYN AV HYGIENLOKALER	3
Hygienlokaler	3
Övriga myndigheter	3
Anmälan enligt hälsoskyddslagen	4
Inspektioner enligt hälsoskyddslagen	5
KRAV PÅ LOKALERNA	5
Vattenpunkter	6
Förvarings- och förrådsutrymmen	6
Utrymmen för städning	6
Toaletter	7
Radon	7
KRAV PÅ VERKSAMHETEN	7
Egenkontroll	8
Rengöring av händer och arbetsredskap	9
Avfallshantering	10
ATT BEAKTA FÖR OLIKA OBJEKT	11
Skönhetssalonger	11
Barberar- och frisersalonger	11
Tatuerings- och piercingstudior	11
Solarium	12
Koppning	14
Hirudoterapi	14

Tillsyn av hygienlokaler

Hygienlokaler

Med hygienlokaler avses i dessa anvisningar skönhetsalonger, tatuering- och piercingstudior samt lokaler där man utövar koppning eller hirudoterapi, erbjuder solarietjänster eller utövar andra hudbehandlingar jämförbara med dessa. Även lokaler för barberar- och frisörverksamhet räknas som hygienlokaler. Miljötjänsterna ger vid behov anvisningar och råd för planeringen av nya lokaler och verksamheter eller förändring av befintliga lokaler och verksamheter.

I hygienlokaler erbjuds hudbehandlingar, vilket medför en risk för spridning av virus (exempelvis hepatitvirus och HIV), bakterier (exempelvis stafylokokker och streptokocker, som kan orsaka olika infektioner i trasig hud) och svamp. Smittorisk uppstår exempelvis när en sjukdomsalstrare kommer i kontakt med slemhinnor (ögon, näsa, mun) eller trasig hud. Vid åtgärder i hygienlokaler kan smitta ske genom beröring direkt från ett redskap som är kontaminerat med en sjukdomsalstrare eller från utförarens händer till kunden. Smitta kan också ske indirekt via ytor. Smittorisken påverkas av sjukdomsalstrande mikrober som kunderna bär på och av kundens känslighet för infektioner.

Övriga myndigheter

Förutom av miljötjänsterna behandlas ärenden som rör hygienlokaler bland annat av regionförvaltningsverket, Säkerhets- och kemikalieverket (Tukes), byggnadstillsynen och räddningsverket. [Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården \(Valvira\) har utarbetat anvisningar gällande hygienkraven för skönhetsalonger, tatueringstudior och motsvarande lokaler \(på Finska\)](#). En separat länk till Valviras anvisningar finns i slutet av dessa anvisningar. Ändringar i lokalernas användningsändamål, ventilation samt vatten- och avloppsanordningar är sådana vars tillståndspliktighet ska utredas av byggnadstillsynen. För ändringsarbeten krävs fastighetsägarens tillstånd.

Konsumentssäkerhet

I all verksamhet i en hygienlokal ska man även beakta konsumentssäkerhetsfrågor. Konsumentssäkerhetslagen övervakas av Säkerhets- och kemikalieverket (Tukes). Verksamhetsutövaren ska säkerställa att de varor eller tjänster som erbjuds konsumenterna inte orsakar fara för någons hälsa eller egendom. Verksamhetsutövaren måste ha tillräcklig och korrekt information om de varor och tjänster som erbjuds konsumenterna, så att hen kan bedöma de risker som de medför. Verksamhetsutövaren ska på eget initiativ meddela Tukes om produkterna eller tjänsterna kan orsaka risker. [Mer information om konsumentssäkerhet](#) finns på Tukes webbplats. En separat länk finns i slutet av dessa anvisningar.

Anmälan enligt hälsoskyddslagen

För alla sådana lokaler som nämndes ovan förutom barberar- och frisersalonger ska verksamhetsutövaren senast 30 dagar innan verksamheten börjar göra en anmälan till miljötjänsterna enligt 13 § i hälsoskyddslagen. För barberar- och frisersalonger krävs anmälan endast om salongen erbjuder hudbehandlingar. Anmälningsplikten gäller även verksamhet i hemmet samt ambulerande verksamhet (på frilansbasis). Även akupunktur och fotvård hör till de verksamheter som kräver anmälan enligt 13 § i hälsoskyddslagen om den som utför behandlingen inte är en yrkesperson inom hälso- och sjukvården. [Mer information om tillstånd för privata hälso- och sjukvårdstjänster finns på Valviras webbplats](#). Länkar till Valviras webbplats och till anmälningsblanketten finns i slutet av dessa anvisningar.

Anmälan krävs när verksamheten inleds eller förändras väsentligt, när verksamhetsutövaren byts ut och när verksamheten avslutas.

I anmälan ska framgå:

- verksamhetsutövarens kontaktuppgifter
- en utredning om var den plats som reserverats för verksamheten är belägen
- en utredning om den verksamhet som utövas
- en utredning om anskaffningen av vatten
- en utredning om ventilationen
- en utredning om avloppet
- en utredning om avfallshanteringen
- eventuella olägenheter för omgivningen (exempelvis lukt- och bullerolägenheter)
- övriga uppgifter som behövs för att förhindra sanitära olägenheter.

Till anmälan ska bifogas en planritning över lokalerna, där inredningen markerats. Lokalernas byggnadstillsynsmässiga användningsändamål ska kontrolleras hos byggnadstillsynen.

[Mer information om anmälan finns på Helsingfors stads webbplats](#). En separat länk finns i slutet av dessa anvisningar. Anmälan kan göras via den elektroniska anmälnings tjänsten Ilppa på adressen ilppa.fi eller med Helsingfors stads anmälningsblankett. I det senare fallet skickas anmälan till adressen: Helsingfors stad, miljötjänsterna, PB 58235, 00099 Helsingfors stad eller per e-post: kymp.terveydensuojelu@hel.fi.

En anmälan till miljötjänsterna krävs även vid väsentliga förändringar i verksamheten. Med väsentlig förändring avses exempelvis att verksamheten ändras från skönhetssalong till tatueringsverksamhet, utvidgning av lokalerna eller ökning av antalet kundplatser. Förfaringssättet är detsamma som ovan. Det krävs också en anmälan till miljötjänsterna om verksamhetsutövaren i lokalerna byts ut eller om verksamheten avslutas.

I handläggningen av ovan nämnda anmälningar om lokalerna ingår registrering i den databas över tillsynsobjekt som upprätthålls av tillsynsmyndigheterna samt en preliminär riskbedömning

för lokalerna. Miljötjänsterna skickar ett intyg över handläggningen av anmälan och en uppskattning av tidpunkten för inspektionen till verksamhetsutövaren. För registreringen av anmälningar om inledande av verksamhet, väsentliga förändringar eller byte av verksamhetsutövare debiteras en avgift enligt miljöhälsovårdens taxa. En separat [länk till miljöhälsovårdens taxa](#) finns i slutet av dessa anvisningar. Efter registreringen görs en inspektion i lokalen enligt den planerliga tillsynen enligt hälsoskyddslagen.

Inspektioner enligt hälsoskyddslagen

Alla verksamheter som är anmälningspliktiga enligt 13 § i hälsoskyddslagen inspekteras i enlighet med miljöhälsovårdens tillsynsplan. En separat [länk till tillsynsplanen \(på Finska\)](#) finns i slutet av dessa anvisningar. Intervallerna mellan inspektionerna beror på riskfaktorerna i lokalerna, sannolikheten för att en sanitär olägenhet uppstår och en bedömning av dess konsekvenser.

Genom tillsynen strävar man efter att förebygga sanitära olägenheter och identifiera sådana i ett så tidigt skede som möjligt.

Inspektioner enligt tillsynsplanen faktureras i enlighet med miljöhälsovårdens taxa. Priset för en inspektion enligt tillsynsplanen fastställs utifrån antalet kundplatser. Som kundplatser räknas arbetspunkter, där verksamhet pågår samtidigt. Miljötjänsterna utför även avgiftsfria inspektioner utifrån misstankar om sanitära olägenheter. Genom tillsynen strävar man efter att förebygga sanitära olägenheter och identifiera sådana i ett så tidigt skede som möjligt.

Även dokumentinspektioner kan göras. Förutsättningen för en dokumentinspektion är tillräcklig information om verksamheten och lokalerna. Verksamhetsutövaren ska vid behov visa hur eventuella hälsorisker som påverkar verksamheten och förhållandena i lokalerna har identifierats, hur deras allvarlighet har bedömts och vilka metoder för att hantera riskerna verksamhetsutövaren och de anställda har tagit i bruk (egenkontroll).

Krav på lokalerna

I lokalerna ska det finnas tillräckligt med utrymme för verksamheten. Vid valet av lokal ska verksamhetsutövaren utreda lokalens tekniska lämplighet för det tilltänkta användningsändamålet. Lämpligheten påverkas av bland annat antalet vattenpunkter och deras placering, möjligheterna att tvätta textilier (inte på toaletten), ventilationens tillräcklighet, behovet av eventuella punktsugar samt underhållsplanen (bland annat information om sotning, rengöring av ventiler samt bytesintervallen för filter i maskinell till- och frånluftsventilation).

Ventilationen ska vara tillräcklig och uppfylla kraven i anvisningarna för tillämpning av förordningen om boendehälsa (545/2015) (minst 6 l/s/person). Man måste kunna visa vilka vägar luften kommer in och ut. Maskinell till- och frånluftsventilation är att rekommendera, i synnerhet i lokaler med fler än två kundplatser och i lokaler där man hanterar kemikalier med kraftig lukt.

Även andra lösningar kan godkännas, om man med dem kan garantera en tillräcklig och kontrollerad ventilation.

Dessutom:

- Lokalen ska vara fri från drag. Drag från utgången och risken för att föroreningar ska komma in i lokalen kan minskas exempelvis med ett vindfång eller en luftrida.
- Lokalerna ska ha tillräcklig allmänbelysning samt arbetsbelysning vid arbetspunkterna.
- Väggarna, golvet, arbetsytorna och möblerna ska vara hela och av ett material som är lätt att rengöra.
- De anställda ska ha tillgång till lämplig klädförvaring.
- För kunderna ska det finnas klädförvaring och vid behov ett väntrum.
- Grönväxter bör inte finnas i hygienlokaler. Växter kräver kontinuerlig skötsel och renhållning med tanke på hygien. Det finns stora mängder mikrober i mylla och de kan sprida sig med luftströmmar ut i rummet.

Vattenpunkter

Bredvid arbetspunkten/behandlingsstolen eller i dess omedelbara närhet ska det finnas en separat vattenpunkt för tvätt av arbetsredskap och händer. Passagen till vattenpunkten ska vara hinderfri (det får exempelvis inte finnas en dörr mellan arbetspunkten/behandlingsstolen och vattenpunkten). Om det endast finns en vattenpunkt ska den gärna ha två tvättställ.

Verksamhetsutövaren kan gärna kontrollera hushållsvattnets temperatur sensoriskt (vattnet måste vara tillräckligt kallt och varmt), så att vattensystemet inte orsakar risk för legionella. Kvalitetsmålet för hushållsvattnets temperatur är att det efter att ha runnit i en minut är under +20 °C. Bruksvatten från varmvattenberedare ska vara minst +50 °C och vattnet från en vattenarmatur får vara högst +65 °C. [Mer information om legionellabakterier i vattensystem \(på Finska\)](#) finns på Institutet för hälsa och välfärds (THL) webbplats, en separat länk finns i slutet av dessa anvisningar.

Förvarings- och förrådsutrymmen

I lokalerna får inte förvaras annat än utrustning och redskap som anknyter till verksamheten. Tillräckligt med förvaringsutrymme ska reserveras för rena och använda textilier (såsom handdukar och arbetskläder), redskap, tillbehör och annat material. Öppna hyllor är inte en rekommenderad lösning för förvaring av redskap och tillbehör. Rena och smutsiga textilier och redskap ska förvaras separat från varandra.

Utrymmen för städning

För städredskap och rengöringsmedel ska det beroende på verksamhetens omfattning finnas antingen ett städskap eller ett separat rum. I rummet bör i mån av möjlighet finnas en vask, en vattenpunkt, torkpapper, en ställning för borstar och moppar, tillräckligt med hyllutrymme och frånluftsventilation. Städredskapen ska inte förvaras på golvet. Av hygienskäl får städredskap inte förvaras i toalettutrymmena.

Man kan göra upp en skriftlig plan för städningen, som bifogas till egenkontrollplanen.

Städredskapen ska vara rena. Städdukar och motsvarande redskap ska efter användningen tvättas i så hög temperatur som möjligt, minst +60 °C, men helst +90 °C. Alternativt kan man använda engångsdukar för städning.

Textilier som används i verksamheten ska tvättas och torkas maskinellt. Tvättmaskinerna ska inte placeras i toaletterum. Man kan göra upp en skriftlig plan för städningen, som bifogas till egenkontrollplanen.

Toaletter

I toaletterummet ska det finnas en vattenkran, som endast används för handtvätt i samband med toalettbesök. Vid kranarna för handtvätt ska det finnas en hygienisk möjlighet att torka händerna, exempelvis engångshanddukar av tyg eller papper, samt flytande tvål. Toaletten ska inte användas för förvaring eller instrumentvård. I samband med spolningen av toalettstolen kan mikrober från avföring spridas i luften som aerosoler. För städningen av toaletterna ska det finnas särskilda städredskap som kan skiljas från övriga städredskap (exempelvis genom färgkoder).

Radon

Radonhalten i inomhusluften i lokalen får inte utgöra sådan sanitär olägenhet som avses i 1 § i hälsoskyddslagen. Radonhalten ska vid behov utredas genom lämpliga mätningar, om det inte finns tidigare mätresultat för lokalerna. Fastighetsägaren eller verksamhetsutövaren ansvarar för att utreda radonhalten. På Strålsäkerhetscentralens (STUK) webbplats finns mer information och anvisningar för mätningar. En separat [länk till STUKs sida om radon](#) finns i slutet av dessa anvisningar. Man bör observera att radonmätningar endast kan göras från september till maj och att mätningen tar 2–3 månader.

Krav på verksamheten

Enligt 2 § i hälsoskyddslagen ska verksamheten utövas så att uppkomsten av sanitära olägenheter så långt som möjligt förhindras.

Egenkontroll

Enligt 2 § i hälsoskyddslagen ska verksamheten utövas så att uppkomsten av sanitära olägenheter så långt som möjligt förhindras. Verksamhetsutövaren ska identifiera eventuella hälsorisker i verksamheten och lokalerna och kunna berätta hur man strävar efter att minimera eller förhindra dessa risker (egenkontroll). Lokalerna ska ha en egenkontrollplan, som ska följas i verksamheten. Miljötjänsterna rekommenderar att egenkontrollplanen görs upp skriftligen.

I egenkontrollplanen ska man beakta verksamheten och dess hälsorisker samt förebyggandet av dem. Information om lokalens tekniska lämplighet, såsom ventilationens tillräcklighet, behovet av eventuella punktsugar samt underhållsplanen (bland annat information om sotning, rengöring av ventiler samt bytesintervallen för filter i maskinell till- och frånluftsventilation), ska gärna ingå i egenkontrollplanen. Även kontaktuppgifter till disponenten/underhållspersonal ska vara kända. Verksamhetsutövaren ska i sin verksamhet och egenkontroll beakta allmänt främjande av hygien och förhindrande av eventuell smittspridning även i särskilda situationer (såsom epidemier). Egenkontrollplanen ska upprätthållas och uppdateras vid behov, och åtgärder för särskilda situationer ska beaktas i den.

Beskrivning av verksamheten och lokalerna

- verksamhet/tjänst som erbjuds i lokalen
- tiderna för verksamheten
- personalmängd
- antal toalettstolar och vattenkranar
- städning och tvätt
- utrustning som används i verksamheten
- sterilisering av arbetsredskap
- desinfektion av arbetsredskap och ytor
- sanitära förhållanden i lokalerna, såsom ventilation, temperaturer, buller och belysning.

Riskfaktorer i verksamheten:

- läge och miljö
- verksamhet som medför en hälsorisk
- känsliga befolknings- och riskgrupper
- förändringar i verksamheten och lokalerna
- renoveringsbehov i lokalerna
- lättet att hålla ytorna och lokalerna rena
- skadedjur
- särskilda situationer.

Förebyggande av riskfaktorer i verksamheten:

- verksamhet samt lokalernas tillräcklighet och lämplighet med tanke på verksamheten
- inskolning för personalen och handledning för kunderna
- samarbete och kommunikation mellan berörda grupper
- underhållet, städningen, ordningen och hygien i lokalerna (plan för städningen och uppföljning av förverkligandet av den)
- underhållsplaner för fastigheten och teknisk utrustning

- uppföljning av funktionsdugligheten hos den utrustning som används i verksamheten
- agerande i fall av problem med inomhusluften och när det finns skäl att misstänka inomhusluftproblem
- beredskap för epidemier och andra störningar
- bekämpning av skadedjur
- beredskap för särskilda situationer.

Man kan också gärna göra upp en skriftlig plan för städningen och bifoga den till egenkontrollplanen. Genom omsorgsfull rengöring och desinficering av ytor säkerställer man att utrymmet där åtgärden utförs inte orsakar risk för smitta. Ytorna i utrymmet där åtgärden utförs ska först rengöras mekaniskt, eftersom smuts försvagar desinficeringens effekt. Mekanisk rengöring räcker om ytorna inte har direkt kontakt med den hud som behandlas. Ytor som kontaminerats med blod ska ändå desinficeras, även om de inte kommer i direkt kontakt med kunden. Planen för städningen ska gärna omfatta intervallerna för städningen, vilka städredskap och rengöringsmedel som används, redskapsvården samt ordnandet av underhållet av lokalerna och effektiviserad städning.

Rengöring av händer och arbetsredskap

Hygieniska arbetsrutiner har mycket stor betydelse för förhindrandet av infektioner. Genom omsorgsfull rengöring, desinficering och vid behov även sterilisering säkerställer man att redskapen inte orsakar risk för smitta. Närmare anvisningar för rengöring, desinficering och sterilisering av arbetsredskap finns i Valvira's anvisningar gällande hygienkraven på skönhetssalonger, tatueringstudior och motsvarande lokaler. En separat länk till anvisningarna finns i slutet av dessa anvisningar.

Man ska tvätta händerna omsorgsfullt innan man inleder arbetet och tar på sig engångshandskar. I slutet av dessa anvisningar finns en separat länk till [Institutet för hälsa och välfärds anvisningar för handtvätt](#). I arbete där kundens hud penetreras ska man åtminstone använda fabriksrena engångshandskar av exempelvis vinyl eller nitril. Valvira rekommenderar att man använder sterila arbetshandskar. Engångshandskar ger endast ett kortvarigt skydd mot kemikalier och mikrober och ska därför bytas ofta. Man får inte röra vid omgivningen med skyddshandskarna. Om man exempelvis justerar belysningen mitt under behandlingen ska man byta skyddshandskar.

Arbetskläderna ska bestå av material som är släta, smutsavstötande och enkla att tvätta. Tjocka och porösa stickade material ska inte användas. Arbetskläderna ska bytas tillräckligt ofta. Om man utför behandlingsåtgärder där huden penetreras är det bra att byta arbetskläder dagligen och alltid när det behövs.

Arbetsredskapen ska rengöras och desinficeras samt vid behov steriliseras efter varje kund. Förvaringen av rena redskap ordnas så att de är skyddade från damm och smuts, och rena redskap får endast röras med desinficerade händer. För att desinficeringen och steriliseringen ska lyckas måste de redskap som används för åtgärderna och ytorna i utrymmet där åtgärderna utförs först rengöras mekaniskt, eftersom smuts minskar steriliseringens och desinficeringens effekt.

Om redskapen inte har direkt kontakt med den hud som behandlas, räcker det med mekanisk rengöring. Redskapen ska alltid åtminstone desinficeras om de vidrör kunden. Redskap som penetrerar huden, redskap som rör vid söndrig hud eller slemhinnor (exempelvis knivblad, nålar, komedojärn) samt fotvårdsredskap ska alltid steriliseras exempelvis i en autoklav.

Desinficering minskar mängden mikrober, men dödar inte nödvändigtvis deras sporer. Sterilisering dödar alla mikrober och deras sporer. Redskap för flergångsbruk kan steriliseras med en lämplig steriliseringsmetod. Alternativt kan man använda sterila engångsredskap.

Med sterilisering avses effektiv upphettning, så att mikrober och deras sporer dör. Enligt den kunskap som finns i dag är de lösningar som marknadsförs för sterilisering inte en tillräcklig steriliseringsmetod.

Med sterilisering avses så effektiv upphettning att mikrober och deras sporer dör. I en autoklav effektiviseras steriliseringen av övertryck och het ånga, medan värmesterilisering baserar sig på hög temperatur. Vid steriliseringen ska man följa de anvisningar som gäller för apparaten. Användning av lösningar som marknadsförs för sterilisering är enligt den kunskap som finns i dag inte en tillräcklig steriliseringsmetod. Steriliserade arbetsredskap ska förvaras separat från osteriliserade redskap.

Sterila redskap ska gärna i mån av möjlighet förvaras i steriliseringspåsar eller förpackningar. Sista användningsdatum ska anges på alla förpackningar. I fråga om förvaringstider ska man följa tillverkarens anvisningar. Verksamhetsutövaren ska övervaka att redskap som överskridit det sista användningsdatumet inte används. Steriliseringens effektivitet ska säkerställas exempelvis med snabbtester (mer information ges av tillverkaren).

Avfallshantering

Ur hälsoskyddets perspektiv ska avfallshanteringen ordnas så att avfallet inte utgör en sanitär olägenhet i något skede av hanteringen. Innan avfallet från verksamheten transporteras bort ska det förvaras på lämpligt sätt så att det inte orsakar sanitära olägenheter eller luktolägenheter. Man ska också hindra skadedjur från att ta sig in i avfallskärnen genom att se till att kärnen är hela och töms så ofta att locken går att stänga.

Avfall som orsakar risk för smitta, såsom använda nålar, ska lämnas in för destruktions till en insamlingsplats med tillstånd.

Eventuellt avfall som medför smittorisk samt risk för stick- eller skärsår, såsom använda nålar, ska förvaras i ett separat förslutet avfallskärl och skickas för destruktion till en insamlingsplats med tillstånd, exempelvis en Sortti-station.

Verksamhetsutövaren ska också ha beredskap för bekämpning av skadedjur. Eventuella risker för skadedjur ska identifieras, och skadedjursbekämpning ska ordnas enligt behov.

Att beakta för olika objekt

Skönhetssalonger

- Arbetsredskapen ska rengöras efter varje kund. Utöver den mekaniska rengöringen ska redskapen desinficeras och vid behov steriliseras (se punkten "Rengöring av händer och arbetsredskap").
- Om man gör akrylnaglar i lokalerna ska det finnas en tillräckligt effektiv punktsug vid arbetspunkten. Om nageldamm uppstår i verksamheten är det viktigt att använda en punktsug för att förhindra att dammet sprids.
- För ansikts- och fotbehandlingar ska man reservera särskilda tvättkärl eller tvättpunkter.
- Fat och baljor för fotvård ska förses med påsar.
- Arbetsredskap för fotvård ska förvaras separat från andra arbetsredskap.

Barberar- och frisersalonger

- Barberar- och frisersalonger måste lämna in en anmälan enligt hälsoskyddslagens 13 § om de erbjuder hudbehandlingar.
- Verksamhetsutövare inom barberar- och frisörverksamhet har egenkontrollskyldighet även om de inte har anmälningsplikt enligt hälsoskyddslagens 13 §.
- För tvätt av kundernas hår ska man gärna reservera en vattenpunkt per fyra kundplatser.
- Under kappan, mot kundens hud, ska man använda halsremсор för engångsbruk.
- Arbetsredskapen ska rengöras och desinficeras efter varje kund (se "Rengöring av händer och arbetsredskap").

Tatuerings- och piercingstudior

- Tatueringar får inte göras på personer under 18 år utan vårdnadshavarens skriftliga samtycke, och inte heller på berusade personer.
- Innan tatueringen/piercingen görs ska kunden ges tillräcklig information om de säkerhetsrisker som anknyter till tatueringar/piercingar. Riskfaktorer kan vara exempelvis eventuella sjukdomar hos kunden eller överkänslighet mot de färger som används för tatueringar.
- Kundens hud ska desinficeras med ett desinfektionsmedel som lämpar sig för ändamålet.
- De ytor i tatueringsstudion som kommer i kontakt med hud ska rengöras/skyddas efter varje användning.

- Arbetsredskapen ska rengöras efter varje kund (se "Rengöring av händer och arbetsredskap").
- Innan tatueringen/piercingen görs ska aktören ge kunden en kunduppgiftsblankett att fylla i. Genom kunduppgiftsblanketten kan man gärna ta reda på nödvändig information om lämpligheten för en tatuering/piercing.
- Efter att tatueringen/piercingen har gjorts ska kunden ges skriftliga anvisningar för eftervården.

Solarium

Miljötjänsterna gör inspektioner i enlighet med tillsynsplanen i solarielokaler. Vid miljötjänsternas inspektioner sker tillsyn i enlighet med hälsoskyddslagen. Vid inspektionen går man också igenom frågor enligt strålsäkerhetslagen, och informationen skickas till Strålsäkerhetscentralen för beslut och eventuella vidare åtgärder.

- Varje solarieanordning ska placeras i ett separat utrymme.
- I lokaler med solarieanordningar för hela kroppen är det viktigt att reservera omklädningsrum och toalettutrymmen samt vid behov duschutrymmen för kundernas bruk.
- De ytor på solarieanordningen som kommer i kontakt med hud ska rengöras efter varje användning.

Solarieanordningars säkerhet och säkerheten i användningar övervakas enligt strålsäkerhetslagen.

Strålsäkerhetscentralen övervakar solarieanordningars säkerhet och säkerheten i användningen enligt strålsäkerhetslagen. Den huvudsakliga tillsynsformen är inspektioner på användningsplatserna, som kan göras som stickprov utan föregående varning.

- Personer under 18 år får inte använda solarier. Verksamhetsutövaren ska ha information om åldersgränsen på 18 år synlig och kontrollera kundernas ålder. Solarieanordningar ska placeras eller användningen ordnas så att kunder inte kan använda dem utan att personalen upptäcker det.
- På användningsplatsen för en solarieanordning ska strålsäkerhetsanvisningar finnas tillgängliga och väl synliga för användarna. Anvisningarna ska även innehålla information om riskerna med exponering för ultraviolett strålning från en solarieanordning och begränsning av exponeringen. På väggen i närheten av varje solarieanordning ska det finnas åtminstone den information om strålsäkerhet som framgår av STUKs affisch för solarier (bild 1). Det rekommenderas att informationen ges på papper i storlek A3. I slutet av dessa anvisningar finns en separat länk till [STUKs affisch för solarier](#).

Bild 1. Strålsäkerhetscentralens affisch för solarier.

Solariebesök höjer din risk att insjukna i hudcancer, så använd ditt sunda förnuft. I Finland är solarium förbjudet för personer under 18 år.

Välj tid i solarium enligt din hudtyp.
Din hudtyp påverkar hur din hud blir brun och bränd.

Hudtyp och känslighet för UV-strålning	1. gången	2. gången	Senare gånger
Mycket känslig Bränns alltid lätt, blir inte brun	Använd inte solarium		
Känslig Bränns lätt, blir lite brun	Använd inte solarium		
Normal Bränns ganska lätt, blir brun lite i taget	5 minuter	10 minuter	10-15 minuter
Motståndskraftig Bränns ibland, blir alltid brun	5 minuter	10 minuter	10-15 minuter

➔ Anvisningar för solariebesökare

- Använd solarium enligt din egen hudtyp.
- Om du använder läkemedel, fråga din läkare om solariebesök.
- Rengör huden från krämer och kosmetik före ett solariebesök.
- Använd inte produkter som förstärker eller påskyndar solariebränna. Kosmetika och mediciner kan öka risken för brännskador.
- Skydda ögonen från solariets UV-strålning med ögonskydd. Oskyddade ögon kan inflammeras och få permanenta skador.
- Skydda känsliga hudpartier som t.ex. ärr, tatueringar och könsorgan.
- Använd inte solarium hela tiden. Börja med ett högst 5 minuters besök. Se hudtypstabellen bredvid för tider för senare besök.
- Gör uppehåll minst 48 timmar mellan de två första besöken, så du hinner märka om du skulle få biverkningar.
- Avbryt användningen av solarium och rådfråga läkare om du märker utslag, klåda eller andra biverkningar.
- Sola aldrig både i solarium och ute i solen samma dag.
- Använd inte solarium fler än 20 gånger per år.
- Använd inte trasig solariumutrustning. Tala med personalen om bristerna som du märkt.

➔ Hälsorisker med solarium

Solariebesök får inte förorsaka att huden rodnar eller blir bränd.
Den starka UV-strålningen i ett solarium kan förorsaka bestående ögon- och hudskador, såsom grå starr, nedsatt syn och hudcancer.
Ju yngre du börjar använda solarium, desto högre är din risk att insjukna i melanom. Om man börjar regelbundna solariebesök före 35 års ålder, höjs risken för melanom med 75 %.
Upprepade solarieexponeringar leder till att huden åldras i förtid och din risk för att insjukna även i basalcells- och skivepitelcancer höjs. Diskutera med din läkare, om ett födelsemärke börjar kliä, växa, bli mörkare eller får sårnad, eller om det uppstår andra ovanliga förändringar i huden.
Strålsäkerhetscentralen (STUK) rekommenderar inte användning av solarium.

➔ Använd inte solarium, om

- du är under 18 år
- din hud är solbränd för tillfället
- du bränner dig lätt i solen
- du har ofta bränt dig i solen i barndomen
- du blir inte brun i solen
- din hud är ljus eller du har fräckar
- du har många födelsemärken
- du själv eller en nära släkting har haft hudcancer
- du använder mediciner eller kosmetika som förorsakar ljuskänslighet.

www.stuk.fi

- På en plats där en solarieanordning används får det inte ges felaktig eller vilseledande information om solariets hälsoeffekter och/eller användning av kosmetika. På

användningsplatsen får det exempelvis inte framföras påståenden om att användning av solarium främjar hälsan eller botar sjukdomar. Det rekommenderas inte heller att man före användningen av ett solarium använder krämer eller andra produkter som påstås främja solbrännan.

- På användningsplatsen för en solarieanordning måste det finnas en utnämnd ansvarsperson, som skolats in på lämpligt sätt och är minst 18 år. Ansvarspersonen instruerar kunderna i korrekt och trygg användning av solarieanordningen, säkerställer att kunden har tillgång till ögonskydd och övervakar att personer under 18 år inte använder solarieanordningen. Minst en ansvarsperson ska alltid vara på plats under solarieplatsens öppettider.
- Självbetjäningssolarier är förbjudna.
- På användningsplatsen ska det finnas anvisningar för användningen av anordningens timer och andra funktioner, exempelvis nödströmbrytare och fläktar.
- Solarieanordningarnas konstruktion, utrustning, varningssignaler och bruksanvisningar samt ögonskydden ska överensstämma med standarden EN 60335-2-27 (i Finland SFS-EN 60335-2-27).
- Anordningen ska ha en timer, med vilken man kan välja tiden för bestrålningen och som avbryter bestrålningen efter den inställda tiden. Anordningen ska fungera felfritt.
- Användaren av solariet ska instrueras om att tiden inledningsvis får vara högst 5 minuter. Detta förutsätter också att den kortaste bestrålningstiden som kan ställas in för anordningen är högst 5 minuter.
- Personal eller utomstående personer får inte utsättas för UV-strålning i onödan.

Koppning

- För koppning krävs ett separat behandlingsrum.
- Tvätt- och basturum i allmänna bastulokaler får inte användas för koppning.
- Särskild uppmärksamhet ska fästas vid städningen av lokalerna.
- Det är viktigt att reservera omklädningsrum och toalettutrymmen samt vid behov duschutrymmen för kundernas bruk.
- Vid koppning ska man använda sterila arbetsredskap (se punkten "Rengöring av händer och arbetsredskap"). Sterila redskap ska förvaras i förvaringsutrymmen som reserverats för dem.

Hirudoterapi

Iglar har en lång historia av medicinsk användning, främst för att rädda vävnader som lider av ventrombos och förhindra kallbrand. Under de senaste åren har iglar på nytt börjat användas inom bland annat plastikkirurgi, och användningen har ökat runt om i världen. I Finland erbjuds behandling med iglar som stödbehandling för människor och hästar. För människor erbjuds behandlingar även som skönhetsbehandlingar och för att främja välbefinnandet. Det finns inte särskilt mycket anvisningar för och forskning om hållande av iglar för användning i hälsovård.

Inom läkarvetenskapen används oftast blodigeln *Hirudo medicinalis*. Andra arter som används är *Hirudo verbana* och *Hirudo michaelsoni*. Igeln är en CITES-art (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora), vilket innebär att det med iglarna måste medfölja ett intyg över att de är uppfödda i fångenskap. På transporter tillämpas till lämpliga delar lagen om transport av djur (1429/2006). Hållande och avlivning av blodiglar regleras av

djurskyddslagen (247/1996) och djurskyddsförordningen (396/1996). Om det vid en inspektion framkommer missförhållanden som hör till en annan myndighets befogenhetsområde anmäls detta till den berörda myndigheten, exempelvis till Tullen om ärendet gäller import av blodiglar eller till kommunens tillsynsveterinär om det gäller djurskydd.

Hållande av iglar och användning av dem i hirudoterapi

- Iglar får inte samlas in i miljön, och individer som samlats in i naturen får inte användas i hirudoterapi.
- Iglar ska alltid anskaffas från en pålitlig leverantör, hos vilken iglarna föds upp i lämpliga lokaler och utfodras med djurblod. En pålitlig leverantör ser också till att iglarna har fastat innan de levereras och används. En del leverantörer är godkända av lokala myndigheter, vilket man bör fråga om.
- Verksamhetsutövaren bör gärna vara medveten vilken arts blod som använts för att föda upp iglarna och hur rent från mikrober det är, eftersom mikrober i blod kan överleva länge i olika förhållanden och temperaturer.
- Hirudoterapi är förknippad med en infektionsrisk för människor. *Areomonas*-bakterier lever i symbios med iglar. Bakterierna kan överföras från igeln till den människa som behandlas och orsaka infektioner. Man ska se till att vattnet i den tank som används för förvaring av iglarna är rent. Vattnet ska bytas minst två gånger i veckan. Det är bra att ha två tankar för detta syfte, så att man smidigt kan rengöra och byta tankarna. Den ena tanken rengörs och desinficeras medan den andra är i bruk. När man byter vattnet måste man observera att vattentemperaturen ska vara densamma i båda tankarna.
- Tanken ska förvaras på en sval plats, i en temperatur på ca 4–15 °C. Om man måste ha tanken i rumstemperatur får temperaturen inte överskrida 25 °C. Tanken får inte stå i direkt solljus. Tanken ska vara fylld med vatten till ungefär 3/4 och täckas av en duk eller ett nät, som säkerställer ventilationen men hindrar iglarna från att rymma. I tanken kan man gärna ha en rengjord stor sten, som underlättar iglarnas skinnömsning. En lämplig täthet är högst 8 iglar per liter vatten. För många djur på för liten yta orsakar fysiologisk stress, kannibalism, olika skador och ögonproblem bland iglarna. Om djuren lever för tätt blir det också svårare att sköta hygien.
- En igel klarar sig länge, upp till flera månader, utan blod.
- Samma igel används aldrig flera gånger, inte ens på samma kund.
- Före behandlingen ska iglarna sköljas noggrant med sterilt vatten. Även det ställe på huden där behandlingen ska göras sköljs. Djuren hanteras varsamt med handskar av nitril eller latex, som hindrar iglarna från att fastna under hanteringen. Ett bra sätt att flytta iglarna till kundens hud är att efter sköljningen plocka upp igeln med en pincett, placera den i en avskuren injektionsspruta, täcka sprutans ände med ett finger täckt av en engångshandske och låta igeln förflytta sig från sprutan till området som ska behandlas.
- Under hirudoterapi ska iglarna övervakas så att de inte flyttar sig eller lösgör sig efter att de ätit. När igeln lösgör sig från huden ska den avlivas genom att snabbt doppas i kokande vatten eller i 70-procentig etylalkohol.
- Blodiglar som använts i hirudoterapi räknas efter avlivningen som biprodukt i klass 2 och ska förstöras genom avfallsförbränning. Blodiglar får inte kasseras med bioavfall. Man kan samla in blodiglarna separat på plats som problemavfall och skicka dem som egen insamling till förbränning.

Mer information:

- Hälsoskyddslagen (763/1994)
- Hälsoskyddsförordningen (1280/1994)
- Social- och hälsovårdsministeriets förordning om sanitära förhållanden i bostäder och andra vistelseutrymmen samt om kompetenskrav för utomstående sakkunniga (545/2015)
- Anvisningar för tillämpning av förordningen om boendehälsa (Anvisning 8/2016, del I – V, Valvira)
- Valviras anvisningar för övervakning av hälsoskyddet
- Strålsäkerhetslagen 859/2018
- Avfallslagen (646/2011)
- Miljöministeriets förordning om byggnaders vatten- och avloppsinstallationer (1047/2017)
- Allmänna bestämmelser om avfallshantering för huvudstadsregionen och Kyrkslätt.
- Konsument säkerhetslagen (920/2011)
- Lagen om transport av djur (1429/2006)
- Djurskyddslagen (247/1996)
- Djurskyddsförordningen (396/1996)

Länkar:

- Valviras anvisningar gällande hygienkrav för skönhets salonger, tatueringssalonger och motsvarande lokaler (på Finska):
<https://www.valvira.fi/documents/14444/22511/7.1%20Kauneushoitoloisten%20tatuointiliikkeen%20ja%20vastaavien%20tilojen%20hygienivaatimukset.pdf>
- Säkerhets- och kemikalieverket (Tukes): <https://tukes.fi/sv/produkter-och-tjanster>
- Mer information om tillstånd, Valvira: https://www.valvira.fi/web/sv/halso-och-sjukvard/privata_halso-och_sjukvardtjanster
- Anmälning blankett enligt hälsoskyddslagens 13 §: <https://www.hel.fi/helsinki/sv/boende-och-miljo/livsmedelstillsyn/halsoskydd/anmalningar-halsoskyddslagen/>
- Miljöhälsovårdens taxa:
<https://www.hel.fi/static/ymp/ymk/lomakkeet/ymparistoterveydenhuollon-taksa-sv.pdf>
- Miljöhälsovårdens tillsynsplan (på Finska):
<https://www.hel.fi/static/ymp/ymk/lomakkeet/ymparistoterveydenhuollon-valvontasuunnitelma.pdf>
- Institutet för hälsa och välfärd (THL); Legionellabakterier i vattensystem (på Finska):
<https://thl.fi/fi/web/ymparistoterveys/vesi/legionellabakteerit-vesijarjestelmissa>
- Strålsäkerhetscentralen (STUK), Radon: <https://www.stuk.fi/web/sv/teman/radon>
- Institutet för hälsa och välfärd (THL), Handtvätt: <https://thl.fi/sv/web/infektionssjukdomar-och-vaccinationer/sjukdomar-och-bekampning/anvisningar-for-forebyggande-och-bekampning-av-infektioner/allmanna-hygienregler>
- Strålsäkerhetscentralens affisch för solarier:
https://www.stuk.fi/documents/12547/152945/K18_Solarium_juliste_ruotsi.pdf/a165ebec-f667-4fde-a370-286cd9789b65?t=1544442387132